

ENTREVISTA

ARTUR MAS

per Àngel Castiñeira i Rafael Nadal

Ha passat un any d'aquell 11 de Setembre de 2012 que va precipitar el canvi estratègic del líder de CiU i l'avançament de les eleccions. Ens apropem ara al president de la Generalitat per, des de la curta perspectiva d'un any, comentar i avaluar les decisions preses i el trajecte recorregut així com per aprofundir en alguna de les etapes o dels «moments» destacats d'aquest període i també per mirar cap a l'immediat esdevenidor.

Voldríem començar sabent si el president creu que tenen sentit políticament els lideratges personals. Hi ha gent que li ha retret excés de lideratge i d'altres manca de lideratge. Arran d'això, hi ha qui ha dit que avui en dia el que importa són els lideratges col·lectius.

La meva impressió és que la societat catalana no aposta en aquest moment per lideratges excessivament individuals, i en canvi aposta clarament per lideratges compartits. Lideratges polítics compartits, en bona part; i lideratges compartits entre la política i la societat civil, també. Aquesta és la impressió que jo tinc, sobretot atenent el que va passar el 25 de novembre de l'any 2012, en les eleccions catalanes. Eren unes eleccions que donaven un marc clar per apostar per un lideratge fort, temporalment limitat en el temps. El meu intent era mirar de fer entendre que en la situació en què entrava el nostre país es necessitava un lideratge fort, encara que recaigués bàsicament, no exclusivament, sobre una persona, però a canvi que fos fort havia de ser limitat en el temps.

El que jo crec que ja no s'admet són lideratges molt forts individuals per a molts anys. Però jo vaig pensar que sí que s'entendria que calia un lideratge fort per poc temps. I, per tant, qui demanava aquesta força havia de demanar a canvi no ser-hi durant molt de temps perquè es podrien confondre els objectius amb els desitjos. Això que jo pensava, i que encara penso, que segurament és el que més ens convindria com a país, he de confessar que, tot i que ho pensi jo, dec estar bastant equivocacat perquè és evident que la majoria del nostre país no pensa igual. I per tant després de les eleccions el que vaig fer va ser ajustar-me al resultat de les urnes i intentar exercir el màxim lideratge possible d'acord amb els paràmetres que va decidir la gent, en unes circumstàncies històricament irrepetibles com les que estem vivint i en les quals ens hi juguem el ser o no ser, i gairebé tot.

Es poden conèixer els sentiments de la seva persona durant la nit electoral? Eren de decepció? Se sentia traït?

Quan jo vaig veure el resultat electoral, primer vaig sentir decepció. Perquè el primer que vaig pensar és que el nostre país continua sense tenir sentit polític. Si se sabés com funciona això, no s'hauria votat així, si el que es pretén és el que ara sembla molt evident, que és anar cap a un procés de sobirania plena per a Catalunya –si es pot parlar de sobirania plena avui en dia– o fins i tot de configurar un estat per a Catalunya. Si això és el que es pretén, majoritàriament en la nostra societat, evidentment vaig tenir una decepció. Sobretot per aquesta visió meua que, per aconseguir tot això que estem portant entre mans, cal un gran sentit polític. Perquè al final això o es resol des de la política o no es resol. I quan dic la política no vull dir només el que passi dintre de Catalunya. El que passi dintre de Catalunya i el que passi fora de Catalunya. Els països, si algun dia ens han de reconèixer en la comunitat internacional, aplicaran sentit polític. No ho decidiran els seus ciutadans, ho decidiran els seus presidents, els seus parlaments i els seus governs. I a l'Estat espanyol no sé exactament què passarà, però més o menys pot anar també per aquí.

Però, bé, una vegada constatada aquesta decepció i aquesta constatació, també, que aquí ens falta sentit polític (aquest és el meu criteri), al final penses que això també forma part de la identitat del nostre país i de la nostra manera de fer. I per tant, una de dues: o ho fas de la manera en

què el país decideix o no ho fas. Perquè el que no es pot és anar en contra de la voluntat majoritària del poble. Jo vaig convocar les urnes perquè vaig entendre que el que estava passant al carrer –si la meva interpretació era la correcta, jo no en tenia la garantia al cent per cent– requeria una legitimitat democràtica que només es pot tenir a les urnes.

Jo m'havia presentat a un programa de Convergència i Unió que demanava un nou pacte fiscal. També deia transició nacional, però deia pacte fiscal, i això és el que vam intentar a l'anterior legislatura. En el moment en què canviem de registre i en lloc de dir pacte fiscal diem obertament dret a decidir, estat propi, Catalunya, nou estat d'Europa, etc., aquí necessites una legitimitat democràtica que jo en aquell moment vaig interpretar que no tenia. A part de la força que òbviament vaig interpretar que calia. Bé, si la societat catalana va decidir aquest esquema, doncs s'ha de treballar amb aquest esquema. La meva impressió és que així costa molt més. Tenim una por atàvica al poder, de vegades no ens adonem que el nostre poder és tan limitat que no caldria tenir-li tanta por. Però malgrat això li tenim por com a societat. Ho puc entendre, tot revisant la nostra història, i la conclusió és molt evident: o ho fas així o no ho fas. I davant de deixar-ho així o de fer-ho, tries fer-ho.

Però hi havia una altra cosa, que vaig entendre aquella nit. Que és que no hi havia cap alternativa a un govern liderat per nosaltres. Si n'hi hagués hagut cap altra, s'hauria pogut pensar de manera diferent. Però no n'hi havia cap. El resultat va ser prou curt per a nosaltres com per no poder liderar amb força tot el procés, amb totes les conseqüències, encara que fos per un temps limitat però prou ample com perquè no hi hagués cap majoria alternativa possible. Per tant, jo vaig veure claríssimament que o jo m'hi posava un cop més o entràvem en la ingovernabilitat total. No es podia governar aquest país amb una altra fórmula que no passés per l'esquema que vam adoptar. Per tant, ens vam ajustar a la realitat. Jo vaig assumir el màxim pragmatisme possible.

Hi ha encara una variant, per no deixar el tema personal, que ens importa. Una ja ha estat esmentada, sobre l'impacte personal després del 25-N. Però sobre aquesta mateixa qüestió, encara hi ha dos episodis més per saber com afecten determinades circumstàncies a la mateixa

fortalesa anímica de l'exercici de lideratge. Segurament el president en tindrà present molts altres. Un, en el moment en què s'han d'exercir unes polítiques dures de retallades, que de vegades impedeixen dormir tranquil·lament tota la nit: com afecta això a la persona que ha d'exercir el lideratge en el govern? O, per posar un altre exemple molt diferent, quan es veuen reflectides determinades notícies falses als diaris, acusant-lo a vostè mateix o a la seva família de tenir comptes bancaris a Suïssa. De fet, n'hem esmentat tres: aspirava a una majoria excepcional que no ha obtingut *[el president talla la pregunta i fa una puntualització]*.

Aspirava a una majoria excepcional per a un termini molt curt de temps, posem-ho tot junt, aquest era el meu esquema. Molta força per poc temps.

L'altra –deia– és que toca gestionar un temps molt difícil, d'enormes retallades i de dolor per a la ciutadania, i això suposem que també l'afecta com a president. I tercer, en les males arts de la política, o d'una part de la política comunicativa, li toca veure's, a vostè i a la seva família, implicat en falsedats, etc. El que ens interessa és saber com afecten aquestes qüestions a la fortalesa, a l'exercici de lideratge d'un governant.

Dir que no afecten és mentida. Dir que afecten molt fins al desmembrament emocional també seria mentida. A què atribueixo que a mi tot això no em liquidés políticament parlant? O no m'incapacités des d'un punt de vista de l'actitud personal? Doncs el que jo en dic «menjar-se molts gripaus durant molt temps». Això és el que jo he fet durant una pila d'anys. I per tant això m'ha fet més fort. L'estómac es fa més resistent, després de molt de temps menjant gripaus els paeixes millor. Evidentment, no tots els gripaus tenen la mateixa dimensió. N'hi ha de petits i n'hi ha de grossos. I els grossos són més difícils de pair. I aquesta vegada me'n vaig menjar de grossos i de molt grossos. Però com que tenia l'estómac acostumat els vaig poder més o menys pair. Jo ho atribueixo a això.

Us ho diré d'una altra manera (i m'analitzo a mi mateix, cosa que costa molt de fer, sobretot amb objectivitat). Situat jo mateix deu anys enre, quan vaig ser candidat per primera vegada, això probablement hauria acabat amb mi políticament parlant. Deu anys després, després de dos tripartits, més totes les decepcions enormes del tracte amb Madrid i amb

el govern Zapatero, més tota la decepció encara més enorme de l'actuació del Tribunal Constitucional, més aquest Estat que constates que actua d'una manera absolutament deslleial, injusta i miop políticament parlant. Després de tot això, després de totes les campanyes que se'm van fer ridiculitzant-me, considerant-me un pràcticament res, havent de succeir el president Pujol, havent-me d'enfrontar amb l'alcalde Maragall, després candidat a la presidència de la Generalitat, jo analitzo tota aquesta vida política i dic: si a mi això m'agafa el 2003 això acaba amb mi. Em liquida políticament parlant. El 2012, no. Perquè entre el 2003 i el 2012 jo vaig fer molta mili i em vaig menjar molts gripaus. I això és el que em va permetre sobreviure. I el que m'ha fet més fort i el que permet que aquest estómac paeixi millor.

Tornem a la pregunta sobre els lideratges personals. La resposta del president ha estat: el poble, o Catalunya, vol lideratges compartits. Lideratges compartits vol dir que en aquests moments el lideratge és compartit amb Esquerra Republicana i el seu líder? I com s'exerceix un lideratge compartit quan el senyor Junqueras està fora del govern? I la segona és: vista de nou la força de la societat civil després de l'11 de Setembre de fa poc, hi ha qui es pregunta si lideren els polítics en general i lidera el govern i el seu president, o qui porta el lideratge en aquests casos és la societat civil?

La primera: és evident que el lideratge polític en aquests moments és compartit, com a mínim és participat. Això requereix hores, requereix temps, requereix que per a moltes decisions cal invertir temps i imaginació per poder tenir els acords, les majories, etc., i això en el moment en què estem resta energies. Resta energies per un costat i, segurament, suma voluntats per un altre. Per tant, en aquest sentit, el balanç s'ha de donar per bo.

Tampoc no ens hem d'enganyar en una cosa: per molt formalment participats que siguin els lideratges, al final, al capdavant, en els moments clau d'un país es mira el president. A Espanya es mira el president Rajoy, als Estats Units es mira el president Obama, a França avui es mira el president Hollande, a Alemanya serà probablement la senyora Merkel i a Catalunya en aquest moment se'm mira a mi. Quan ve l'11 de Setembre i la premsa

internacional ha d'identificar un lideratge no parlen d'una multitud de lideratges, parlen d'un lideratge. Vénen i m'entrevisten a mi, i jo dono la cara, jo he de donar les explicacions, etc. Quan s'ha d'anar al Parlament, exactament el mateix. Si un dia jo he de convocar eleccions per fer la consulta perquè no em queda cap altre instrument per fer aquesta consulta, ho hauré de decidir jo sol perquè ningú més no té aquesta facultat, per molt formalment compartits que estiguin els lideratges. Quan es tracta de prendre les decisions delicades de govern i sobretot aquelles que afecten dolorosament la població, tothom fuig. O gairebé tothom. I aleshores tornes a estar sol prenent aquestes decisions que dèiem abans que són complicades i que políticament desgasten.

Al capdavant, els lideratges són menys compartits del que sembla a primera vista. Dit això, com que en aquest país nostre fa molt de temps que tenim por del poder perquè l'hem patit en contra i per tant procurem equilibrar-lo sempre –això forma part de la nostra identitat i no és dolent–, ara hem anat en aquest paroxisme d'equilibri del poder. Som aquí, i ara hem d'administrar les coses en aquest sentit. Per tant, el lideratge és compartit. Com a mínim és participat, si no volem dir compartit en un mateix nivell. Però en últim terme, no ens enganyem, el lideratge té un component individual que a més és indestruïble i intransferible. Agradi o no agradi, aquí i a tot arreu, això funciona així.

La segona pregunta era sobre el lideratge de la societat civil, que sembla que tira més del carro.

Jo crec que això ara és bo. Perquè ens hi juguem molt. Jo procuro explicar el següent: ara és molt important que cadascú sàpiga fer bé el seu paper. I els dos papers són complementaris. Aquí sí que hi ha d'haver un colideratge molt important. El colideratge de les institucions i el lideratge de la societat civil. Si en aquest moment només hi hagués lideratge de les institucions la sensació que donariem és que això està buit de contingut. Que és una dèria política. O una estratègia estrictament política. Si només hi hagués lideratge de la societat civil, sense cap altre lideratge paral·lel, faria la sensació que això no té canalització possible i és un caos total.

Per tant, la mobilització molt a fons de la societat civil és la traducció plàstica que aquí hi ha una majoria molt gran de gent que té un objectiu

i que està disposada a fer el que calgui per aconseguir-ho. Dintre, òbviament, dels esquemes democràtics i pacífics. Això és bàsic. De moment això és fonamental. I al costat d'això hi ha d'haver aquest colideratge institucional. Perquè l'endemà d'aquestes mobilitzacions s'han d'aprovar lleis, s'han de fer pactes entre partits, que no són tan fàcils com cridar la gent a sortir al carrer. Aquests partits tenen les seves pròpies estratègies partidistes. Tots ells, sense excepció. Uns més que d'altres. Has de procurar fer-te entendre en la comunitat internacional. Algú ha d'anar a La Moncloa, i no hi pot anar el poble de Catalunya sencer. No hi cap. En aquest cas és el que em toca fer a mi.

Per tant, les dues coses són clau si es fan en paral·lel i cadascú conscient del seu paper. Si jo no vaig a la cadena humana o a les manifestacions, fins ara, és perquè entenc que el meu paper institucional me l'haig de preservar perquè ningú més no el pot fer en aquest moment. I per anar a la cadena humana hi ha moltíssima gent, però per fer de president del país en aquest moment hi sóc jo. Cal no confondre aquests papers. En canvi, si jo em trobés sol en el món polític i veiés que la ciutadania fa figa a l'hora d'exhibir davant del món quins són els nostres objectius, jo seria un rei despullat. Per tant crec que les dues coses en aquest moment són fonamentals. És absurd preguntar-se on està el lideratge perquè està en els dos àmbits. Hi ha d'estar, en els dos àmbits. Malament si només estigués en un d'aquests dos.

Algú podria dir que això que està funcionant en el tema nacional no funciona en el tema social. Que pel que fa al tema social, després d'una certa èpica per part del govern i del president per conscienciar la gent, la resposta de la ciutadania, malgrat les protestes i la indignació, que són d'ofici, ha estat una resposta molt serena, molt sacrificada i prou comprensiva en els moments clau. I en canvi aquí hi ha la sensació que el lideratge i la responsabilitat no són compartits. Que potser no s'ha sabut interpel·lar bé la ciutadania en el sentit, encara que estiguem exagerant, en què fou interpel·lat el poble alemany després de la guerra. Que aparentment hi ha símptomes que donen a entendre que la ciutadania hi estava disposada, sempre que fos una interpel·lació al sacrifici col·lectiu general. És a dir, de tots els segments de la societat. Potser la

ciutadania ha tingut la percepció que alguns segments s'han escapat d'un repartiment més equitatiu del cost de la crisi. I també de sentir-se, com en el primer tema, coresponsable i colíder d'aquesta lluita contra la crisi. Paral·lelament, el tema de la regeneració ètica i democràtica també podria anar per aquí.

Jo crec que el diagnòstic és cert, però vull fer dues apreciacions. Aquí és on es veu que la manca de poder polític real descompensa moltes coses. En el tema nacional ens fixem un objectiu, hi ha una càrrega d'il·lusió al dar-rere d'aquest objectiu, hi ha una mobilització molt forta i, en últim terme, tenim la sensació que això depèn de nosaltres, fins on volem arribar. I que difícilment ens podran avortar aquest camí si volem arribar molt lluny. Una altra cosa són les conseqüències d'arribar molt lluny, però difícilment ens avortaran aquest camí si realment volem arribar molt lluny.

En l'altre tema, perquè tothom fes els sacrificis que hauria hagut de fer, nosaltres hauríem hagut de tenir tots els poders que té un estat normal. Però nosaltres només tenim el poder de retallar. Aquesta és la realitat. Nosaltres no podem fer una política fiscal en majúscules. I la poca que podem fer, l'hem feta. I se'n queixen determinats sectors de la societat catalana. És on més s'ha pressionat en forma de tarifes altes dels impostos que toquen a la gent que guanya més diners o que té més recursos. I alguns se'n queixen molt, en comparació amb altres territoris d'Espanya, notablement Madrid i el País Basc, on la pressió fiscal sobre patrimoni o rendes altes és molt inferior a la catalana. Però aquí tenim un marge molt petit, no podem fer una política fiscal integral com pot fer un estat normal.

De l'impost de successions, que era un compromís electoral, se n'ha penedit una mica?

Ara el reinstaurem. Quan vam treure l'impost de successions, el 2011, tothom tenia la sensació que estàvem ja remuntant i que el pitjor de la crisi havia passat. I després va venir el fatídic estiu de 2011, i després el 2012 i aquesta part del 2013. I Europa ha tornat a caure, sencera. Ha tornat a entrar en recessió. I la sensació que donava en aquell moment és que això no seria d'aquesta manera.

L'altra cosa és que ens vam trobar l'estiu del 2011 amb uns compromisos que ja s'havien tirat endavant. Al començament vam dir austeritat,

ajustament i retallades els dos primers anys, i a partir del 2013 toquem fons i remuntem. I l'escena europea i internacional ens va trencar completament el guió. Amb un afegit, duríssim, que no s'havia viscut mai en la política catalana des de la recuperació de la Generalitat, que és que a més ens vam quedar sense poder accedir als mercats financers. Per tant, sense crèdit. Ens vam quedar sense crèdit. L'Estat espanyol es va convertir en el nostre únic banquer. Això no passava ni el 2009, ni el 2010, ni el primer semestre del 2011. Però va començar a passar a final del 2011 i claríssimament el 2012 i el 2013.

En aquestes condicions et preguntes quin és el marge de maniobra que ens queda per fer una política integral i repartir les càrregues, etc. És un marge de maniobra molt petit perquè a nosaltres, com que som responsables d'una part de la despesa, ens obliguen a ajustar aquesta despesa i no tenim cap altre instrument per fer res que no sigui fer això. Ens queda la part pitjor de tota la pel·lícula, perquè això no ho podem compensar.

Sumem-hi a més una altra cosa, que de vegades tampoc no s'interpreta bé, que és que no només t'imposen els dèficits des de Madrid, que això ho han fet sempre, sinó que a més et controlen l'aixeta de la Tresoreria. Això vol dir que si no compleixes amb els dèficits que t'imposen unilateralment et tanquen l'aixeta de la Tresoreria. Tot el que gastes de més per sobre del que t'autoritzen no t'ho deixen pagar, i per tant vol dir que no serveix de res gastar-ho. Conseqüències de tot això: només pots aplicar la política de retallades. I et quedes inermes davant de la societat.

A més, hi afegeixo un altre concepte, que és que no tens la capacitat regulatòria. Per tant no pots fer les lleis per evitar gastar tant, per exemple, en sanitat i en ensenyament, o en serveis socials. Estem pagant la llei de la dependència a càrrec del pressupost de la Generalitat, amb una deslleialtat total del govern espanyol que, quan es va crear aquesta llei, va dir que l'Estat posava, per a cada cas, un euro i un altre euro la Generalitat. I en aquest moment la Generalitat està posant el 70% de tots els ajuts a la dependència. Però la llei és estatal, amb la qual cosa nosaltres no tenim més remei que complir una llei que no podem tocar, que no podem modificar, que és estatal, que ens obliga a gastar, i a més ens tanquen l'aixeta quan estem gastant.

Aquest és el nostre paper i això és el que a Catalunya la gent no ha

arribat a entendre del tot, perquè si fossin conscients de quin és el nostre paper l'única cosa que farien és fer totes les manifestacions al costat nostre davant del govern espanyol.

En el tema nacional, l'ordenament jurídic és el que és i se supera la dificultat d'aquest ordenament amb la simbiosi dels dos lideratges. En el tema de la crisi, al final, hi ha algunes expressions de moviments populars, per exemple, la banca en el terreny dels desnonaments. S'estan fent coses que fa tres anys semblaven impossibles i que s'han acabat fent. I que segurament si les empreses privades, financeres o del sector que sigui, haguessin actuat sota l'empara del lideratge polític segurament a la ciutadania li hauria semblat que se supliria la falta de possibilitats pràctiques amb aquest impuls polític que en l'altre terreny s'ha sabut trobar. De vegades fa la sensació que alguns actors han acabat fent les coses ben fetes però gairebé dissimulant per no fer un efecte crida: bancs que no han desnonat, bancs que amb les preferents han acabat arreglant les coses. Potser la ciutadania esperava que això es fes apadriant per l'impuls polític.

Agafeu-vos cas per cas i mireu on estaven les competències regulatòries i reglamentàries de la Generalitat i on finalment això s'ha pogut resoldre. Aquí s'ha resolt el que s'ha pogut a través de la gestió. Teníem pisos buits, heretats del tripartit (concretament d'Iniciativa per Catalunya, que tenia un munt de pisos buits públics) que nosaltres hem intentat col·locar. Però això era un pedaç per mirar d'ajudar en una situació que ens desbordava per tot arreu. La capacitat regulatòria en aquests temes depenia dels estats, no tota, però sí que depenia dels estats, no de les comunitats autònomes. Ho hem analitzat tot. Ara bé, nosaltres ens podríem haver posat al costat dels manifestants? Sí..., podríem haver-ho fet com a govern, no sé si era la nostra funció. Alguns partits ho han fet. Si jo no vaig a la manifestació pels drets nacionals de Catalunya, no sé si em toca anar-hi com a president a favor d'una reivindicació social.

Podria haver aparegut en una taula amb els manifestants i la banca, per dir alguna cosa. I s'hauria fet aquest paper d'impuls.

Sí, però el que podríem fer era purament reunir la gent. El que vull fer

entendre és que quan s'ha hagut de parlar del tema dels desnonaments, les iniciatives legislatives que es van fer des del Parlament de Catalunya van acabar a les Corts espanyoles, això és així, ens agradi o no. Ara la manca de poder polític és més evident i més crua que mai. Perquè quan tot va bé ningú no es pregunta gaire per això, excepte els polítics, però ara que va malament la gent demana solucions, requereix solucions. Aleshores és quan des de la política hem d'assenyalar les limitacions, que són moltes. I no és una excusa, és l'estricta realitat.

D'altra banda, per equilibrar una mica el judici també tinguem en compte una altra cosa, que és que comptat i debatut, des del punt de vista de la reacció de la gent, jo crec que hi ha una consciència general. Una altra cosa és que l'impuls inicial sigui castigar un govern que fa retallades, això és humà. Però, malgrat tot, hi ha una consciència general de la situació i que aquí o hi posem tots alguna cosa de part nostre o ens en sortirem molt malament. Exemples concrets: vam tenir un gran cacau en la sanitat al començament del nostre govern per les retallades, però els hospitals en aquest país funcionen, els centres d'atenció primària funcionen, les farmàcies cobren més tard, però la gent té els medicaments que ha de tenir. I hi vam tenir molt cacau i molt soroll. Un altre exemple: hem retallat tres mil mestres al sistema educatiu perquè no els podíem pagar; hem hagut de posar més alumnes en algunes classes; no hem pogut reduir dràsticament el tema dels anomenats barracons; hem fet treballar més els mestres a les aules, els estem pagant menys, i el curs escolar s'inicia amb tota normalitat. I els poso aquests dos exemples perquè són molt evidents, però se'n poden posar molts altres.

Amb això vull dir que hi ha un munt de gent, a la qual se li ha retallat el sou i se li han tret moltes de les condicions laborals que tenia, que en aquest moment està posant el seu gra de sorra perquè les coses funcionin. I cridòria n'hi ha, és inevitable. Toques el crostó de la gent i això no agrada ningú, però quan treus la cridòria, la separen una mica i la treus de l'escenari, i mires entre el públic quina actitud hi ha... Malgrat que ens castiguen, malgrat que no agradi, malgrat que es rebuï davant de certes retallades, jo en general dic *chapeau* davant del país. Em trec el barret perquè en les circumstàncies que estem la reacció podria ser molt més virulenta, i en canvi la gent és conscient que per virulenta que fos tampoc no tindrien

capacitat de resposta. Per tant, al final o ens en sortim entre tots o no ens en sortim. Aquesta consciència jo crec que s'ha anat creant. Ho dic a favor que, més enllà d'aquesta cridòria i del que hi ha a l'escenari, quan això ho destries una mica l'actitud del gruix del país en general és positiva.

És inevitable tornar a la dimensió nacional i del mateix procés sobiranista. Com es cuina el canvi de proposta del 10 de setembre del 2012 a la del 12 de setembre del 2012? Algun analista ha dit que el president fa una lectura i un diagnòstic dels fets, i actua motivat per això. ¿Hi ha en aquell moment altres dades que nosaltres no coneixem que tinguin a veure amb condicionaments econòmics imposats pel govern espanyol o fins i tot una lectura que va més enllà del president dintre del seu gabinet de govern per dir «hem de llegir bé els signes dels temps»?

A partir d'aquella lectura que es fa l'endemà de l'11 de Setembre, es prenen un conjunt de decisions que arriben fins al 25 de novembre. Vist ara, amb un any de distància, què modificaria el president, què rectificaria de les decisions preses? És a dir, si ara poguéis fer marxa enrere, ¿rectificaria parcialment o globalment alguna cosa que va decidir i que ara creu que ens hauria anat millor d'una altra manera?

Del que és substancial no modificaria absolutament res. En el que és substancial. Un altre tema són les formes, i sempre és opinable. Però en el gruix de les decisions encara estic més convençut d'haver-les pres ara que no pas aleshores. Encara més. I aleshores n'estava molt, ja. Però ara n'estic absolutament convençut perquè jo vaig fer l'única cosa que podia fer si volia ser conseqüent amb el que estava passant. Però fixeu-vos en una cosa, abans d'interpretar el que va passar i les decisions que es van prendre, s'ha de recórrer l'itinerari i pensar. I una vegada pensat, interpretar. Perquè de vegades en aquest país interpretem abans de pensar. Jo me'n vaig anar a La Moncloa el 20 de setembre, nou dies després de la manifestació de la Diada del 2012, no amb «Catalunya, nou estat d'Europa, i dret a decidir», que era el crit de la manifestació. Jo vaig anar a veure el president del govern espanyol i només li vaig parlar de pacte fiscal. I després vaig dir: si el president del govern espanyol ens hagués obert la porta de veritat parlant del pacte fiscal en la línia del concert econòmic, que nosaltres i el Parlament per amplíssima majoria defensàvem, jo no hauria convocat eleccions, mal-

grat la manifestació de la Diada del 2012. Això ho vaig dir a posteriori del 20 de setembre, i abans de les eleccions del 25 de novembre. Però això s'ha oblidat. I si s'oblida això es deixa de pensar i s'interpreta massa ràpid.

Per tant, jo no hauria convocat aquelles eleccions amb el pacte fiscal a la mà. Arriba un moment en què se'ns tanquen totes les portes, i totes de cop, a la proposta de pacte fiscal, i jo em trobo amb un milió i mig de persones al carrer demanant o dient «Catalunya, nou estat d'Europa». Havent de fer retallades contínuament. Havent-les de fer al costat del Partit Popular i amb una negativa rodona de parlar del pacte fiscal, que era el gran projecte de l'anterior legislatura i molt majoritària a la Cambra Catalana. ¿Com aguantava jo la legislatura els dos propers anys amb el carrer demanant-me un pas endavant important, un canvi d'estratègia perquè el pacte fiscal havia caigut, seguint retallant i seguint apujant impostos? I a més a més al costat del PP. Aleshores vaig decidir convocar les eleccions perquè vaig entendre que allò era insostenible. Jo no podia aguantar aquella legislatura en aquestes condicions. I vaig pensar que aquí ens la jugàvem.

Això passa el 20 de setembre. L'11 a la nit, com i qui fa la lectura dels fets de l'11 de Setembre? Perquè, per exemple, l'Enric Juliana, per dir un cas, deia que és possible que ni nosaltres ni els historiadors tinguin totes les dades sobre les raons que porten el president a la roda de premsa del dia 12.

Es fa, i jo crec que allà tampoc no m'equivoco. L'anàlisi és: si ens en sortim amb el tema del pacte fiscal molt del que se'ns reclama serà vist d'una altra manera. Estem parlant de fa un any i escaig enrere. Ara imagineu que se'ns dóna una via clara perquè aconseguim el pacte fiscal com un concert econòmic. Jo estic convençut que en aquell moment (per cert, Esquerra Republicana ho defensava al Parlament de Catalunya, i també Iniciativa i el PSC a mitges, i no cal dir Convergència i Unió) si ens n'haguéssim sortit de veritat, des del punt de vista de la reivindicació nacional hauríem tingut una altra reacció. Ara bé, la negativa rodona (per part d'un home que normalment no dóna negatives tan rodones) a qualsevol avenç en el tema del pacte fiscal, a mi em va fer veure que allò no tenia cap recorregut. Per tant, davant d'allò, que era un atzucac, es van prendre les decisions que es van prendre.

Però jo, fins que no vaig anar a La Moncloa i vaig tenir aquell no tan clar i tan rotund, em veia capaç de liderar el pacte fiscal si l'haguéssim obtingut, i de fer entendre a la societat catalana que era un guany històric i que no ho podíem desaproveitar de cap manera. Però havia de sortir sencer. Sencer no vol dir els diners. Vol dir: una, sortir de la LOFCA, sortir del *café para todos* pel que fa al finançament; dues, tenir els mateixos poders fiscals que el Parlament Basc; i tres, tenir una agència tributària pròpia, encara que estigués coordinada amb la de l'Estat central. Això no costava ni un euro. I li ho vaig dir així. Li vaig dir: dels euros ja en parlarem després, quan la situació econòmica millori. I la resposta va ser: *«no te voy a transferir lo único que funciona bien del Estado, que es la Agencia Tributaria»*. Aquesta és la resposta que em vaig trobar. I la segona resposta: *«decís que Cataluña está maltratada financieramente pero eso tampoco es verdad»*.

Davant d'això veus que no avançarem ni un mil·límetre. Això és la història de sempre. Per tant, amb la pressió al carrer, amb la majoria en el Parlament i la situació en què estem, això no tenia recorregut. Però jo vaig anar a negociar un pacte fiscal després de la manifestació. També és veritat que a partir de l'11 de Setembre del 2012 vaig pensar que si no ens donaven cap porta oberta al pacte fiscal jo me n'anava a la convocatòria de les eleccions. Aleshores nosaltres havíem de canviar de projecte. S'havia acabat el pacte fiscal i havíem d'anar clarament en el sentit de la manifestació: Catalunya, nou estat d'Europa. I és exactament on som.

Ha passat un any, hi ha hagut un nou Onze de Setembre. El president no ha fet una roda de premsa idèntica a la que va fer el 12 de setembre, però segurament també ha fet la seva lectura d'aquesta Diada.

He fet una cosa que va més enllà de la roda de premsa. I també analitzant els fets. Que és dir: aquest procés, en últim terme, depèn de nosaltres. El pacte fiscal, en canvi, depenia d'un acord amb l'Estat espanyol, i la convocatòria d'una consulta depèn d'un acord amb l'Estat espanyol o com a mínim depèn del fet que se'ns toleri fer aquesta consulta sense ficar-s'hi; finalment, doncs, depèn d'ells. El fet que en algun moment hi pugui haver unes eleccions al Parlament de Catalunya que acabin sent una consulta només depèn de nosaltres. I això és el que he dit aquests darrers dies. Que estic disposat a utilitzar aquest element com a últim recurs. Això és anar

molt més enllà d'aquella roda de premsa. Perquè això vol dir que podem arribar a un punt de no retorn. Si es convoquen eleccions i es transformen en plebiscitàries no hi ha retorn: o guanyes o perds. I si guanyes, guanyes amb totes les conseqüències. I això és el que estic fent entendre a Madrid. Que podem arribar a aquest punt. I que jo estic disposat a utilitzar aquest instrument si no tinc més remei. No és el que jo vull, però això va molt més enllà.

Aquesta lectura que fa el president genera noves preguntes. No fa gaire temps, fa dos o tres anys, vostè mateix deia: seria erroni plantejar al poble de Catalunya una proposta cap a la independència perquè és possible que tingués unes conseqüències de fragmentació. ¿Com entoma ara el Govern, i en aquest cas el president, exercint el seu lideratge, el perill, l'amenaça, d'una possible fragmentació que tots els experts en ciències socials diuen que a Catalunya de moment no s'ha produït, ni en termes lingüístics ni tampoc en termes polítics?

Enceto aquest camí en què estem, en la part que em correspon a mi (ja hem dit abans que són colideratges, per tant no ho assumeixo tot), perquè arribo a la conclusió que no ens en queda cap altre, després d'haver-los intentat tots durant un segle, perquè això no ve només de Jordi Pujol i de Convergència i Unió. Això ve d'en Pujol, passant per Tarradellas, després d'en Pujol va venir el senyor Maragall, després el senyor Montilla, abans del senyor Tarradellas, el president Companys, abans el president Macià, abans l'Enric Prat de la Riba i abans en Cambó, o en paral·lel en Cambó. I tots aquests, que formen part d'espectres ideològics completament diferents, gairebé tots els partits que han pesat tradicionalment en el catalanisme, en el fons van fer més o menys el mateix. Tots van intentar entendre's amb Madrid. I ho van fer amb repúbliques i amb monarquies, amb estatuts i amb constitucions, amb la dreta i amb l'esquerra. I tots ells, no diré que van fracassar perquè van obtenir resultats concrets i molt positius, però cap d'ells va aconseguir donar-li la volta en el sentit que es pretenia. Per tant, jo vaig arribar a la conclusió, després de l'intent del pacte fiscal, que aquí no tenim recorregut. O anem per una altra via que només depengui de nosaltres, fonamentalment, o no ens en sortirem. Entre no fer res i acomodar-se en aquest corrent que ens ve en contra o intentar fer

això, encara que no fos l'esperit majoritari tradicional de la societat catalana, agafem aquest camí.

Segona cosa. Vaig tenir la intuïció, que el pas del temps dirà si és equivocada o no, jo crec a hores d'ara que no ho era, que s'estava capgirant la majoria del país cap a aquí. Que aquí hi havia una translació de mentalitat. Hi havia un canvi de mentalitat relativament profund, a favor que aquesta via, a més de ser l'única possible, tingui el recolzament majoritari de la societat catalana. I nosaltres des de fa tres o quatre anys estem seguint la tendència del sobiranisme a Catalunya. I inequívocament cada estudi-enquesta que s'han fet, encara que fossin internes, ens han demostrat que ja tenia un gruix molt important i que en el darrer any i mig ha agafat un gruix molt fort.

Aquest gruix hi és per quedar-s'hi? Jo penso que sí. Em puc equivocar, però jo penso que sí. Si és així vol dir que aquesta majoria social a Catalunya ja hi és i que a més és forta, és sòlida. Aquest últim 11 de Setembre ho demostra. Amb això poca broma. Això vol dir que hi ha un canvi de mentalitat. Hi ha allò que va dir en Montilla: la desafecció, la desconexió cap a l'Estat espanyol, no tant d'Espanya com sí de l'Estat espanyol, de les classes dirigents de l'Estat espanyol. La casta. Jo crec que tot això està produint un canvi de mentalitat a Catalunya transversal: catalanoparlants, castellanoparlants, gent ben situada socialment, gent no tan ben situada socialment, el món empresarial en part també, no tot però també. Aleshores, si això és així, la majoria social pot estar aquí. Aquella por d'anar a dividir el país per la meitat, probablement, ara ja no seria per la meitat.

També hi ha un altre argument, que hem de començar també a socialitzar, que és que tots aquells que acusen que fent tot això posem en perill la cohesió social de Catalunya, la cohesió social i ciutadana, no diuen mai que sense fer res en aquest moment també la posem en perill. Perquè sense fer res seguim tenint un milió i mig de persones al carrer, que ens demanen sobirania i independència. Si no fem res, aquesta gent no considerarà que la societat catalana s'està dividint perquè no els fem cas? Només hem de pensar que tenen raó els que diuen que estem dividint la societat catalana perquè fem? No podem pensar que podrien tenir raó els que diuen el mateix si no fem? Aquesta és la reflexió que de vegades crec que hem d'intentar socialitzar una mica. I a partir d'aquí si tenim la